

CZU: [82:06.068]:027.52(478-25)=135.1

O PLEDOARIE PENTRU PROSPETEȚIME ȘI CURAJ ÎN CULTURA SCRISĂ: Gala Premiilor pentru Debut în Literatură la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (ediția a V-a)

Ivan PILCHIN

Pe 26 februarie 2025, în cadrul Colocviului Național „Bogdan Petriceicu Hasdeu: spiritus loci”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău a găzduit cea de-a V-a ediție a Galei Premiilor pentru Debut în Literatură, eveniment devenit reper în calendarul literar al instituției și al Capitalei. Într-un context în care literatura tânără are nevoie mai mult ca oricând de spații de afirmare, acest concurs aduce în fața publicului autori care merită nu doar descoperiți, ci și urmăriți cu atenție.

Inițiat în 2020, concursul pentru debut în literatură reflectă o politică consecventă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” de sprijinire a noilor generații de scriitori. Mariana Harjevschi, director general al instituției, a subliniat în deschiderea Galei rolul bibliotecii nu doar ca depozitar de carte, ci și ca „incubator” cultural: „Literatura are nevoie de prospețime și de curajul noilor generații. Biblioteca Municipală își asumă rolul de promotor al talentelor emergente, oferind nu doar premii, ci și context – dialog, vizibilitate, apartenență”.

PRIMĂRIA
MUNICIPIULUI
CHISINAU

BIBLIOTECA
MUNICIPALĂ
B.P. HASDEU
Calea Ia spre cunoscători!

Concurs ←

**PREMIU
PENTRU DEBUT
ÎN LITERATURĂ**

- ☐ poezie
- ☐ proză
- ☐ critică și eseu

Dedicat scriitorilor și criticilor literari debutanți din Republica Moldova

☐ Sedul Central al BM „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Știrbei, nr. 14B

**Gala Premiilor
26
Februarie
2025**

Data limită de prezentare:
21 februarie 2025

Detalii: +373 (022) 221 186 <https://www.hasdeu.md/ro/servicii/concursuri> bmactivități@gmail.com

Concursul este deschis exclusiv autorilor care nu au împlinit 47 de ani și vizează volume de debut apărute în anul calendaristic anterior. Criteriul de vârstă, deloc întâmplător, urmărește să susțină scriitorii tineri aflați la intersecția dintre formare și asumare artistică. Regulamentul stabilește clar participarea la lecturi publice și întâlniri cu cititorii, transformând premiarea într-un proces activ de integrare a debutanților în viața literară.

La categoria „Poezie”, juriul a acordat două premii. Valeria Coțofană, cu volumul *Pentru ce trăim și pentru cine murim?* (Chișinău: Editura Prut), a impresionat juriul printr-o poezie lucidă și asumată, cu

o voce matură și atentă la fragilitatea ființei în lumea contemporană. Volumul, apărut în colecția de debut „Pulsar”, se remarcă prin coerență tematică și curaj, claritate a expresiei și tonalitate poetică personală.

Alexandru Constantin Popescu, cu *Iluzia Popescu* (Iași: Editura Junimea), a fost distins postum, în semn de recunoaștere pentru un poet a cărui operă, deși scurtă, rămâne marcantă în contextul căutărilor poetice actuale. În acest sens, poetul și criticul literar Șerban Axinte a remarcat „unda seismică” a acestei cărți, iar Dumitru Crudu l-a numit fără ezitare un poet „pe care nu l-am înțeles cât a trăit”: „Alexandru a fost un om scindat. Ceea ce rămâne după el este poezia sa. Prin ea, Alexandru rămâne viu. (...) Cartea sa e ca o explozie. Ea dinamitează întreaga poezie românească tânără a acestui început de secol”.

Categoria „Critică literară și eseu” a adus în lumină o lucrare importantă pentru înțelegerea dinamicii recente a peisajului critic basarabean: *Continuitate și ruptură în critica românească din Basarabia (1985-2010)*, semnată de Natalia Hariton și publicată la Editura Junimea din Iași. Cartea propune o cartografiere riguroasă a transformărilor critice din ultimele decenii, scoțând pe prim-plan trecerea paradigmatică de la estetica etico-naționalistă la discursul

postmodern și intertextual. Criticul literar Nina Corcinschi a remarcat viziunea originală și filtrul conceptual clar asumat al lucrării: „Natalia Hariton face parte din galeria de critici tineri, de formație academică, foarte dotați, exigenți și pregătiți să înnoiască relieful teoretic al studiilor literare autohtone. Cartea ei operează cu filtrul conceptual «continuitate-ruptură», pentru a urmări îndeaproape mișcările de sens și viziune ale criticii literare de tranziție (1985-2010) și a evalua fenomenologia spectacolului metaliterar (dar și culisele acestuia!), cu toate sinergiile, fracturile și desincronizările tematico-stilistice, care au recondiționat mecanismele interne ale discursului critic. Autoarea deconstruiește

percepții și interpretări tradiționaliste, chestionează clișee hermeneutice și propune o viziune proaspătă și originală despre mersul criticii autohtone de la sine și pentru sine spre lume și cu lumea”. La rândul său, Natalia Hariton subliniază nevoia de a racorda critica literară din Basarabia la dezbaterile și curentele europene: „Critica literară din Basarabia reușește să se impună drept un discurs critic asumat datorită înfăptuirii mai multor proiecte: definirea și promovarea paradigmei post-moderniste, stabilirea principalelor direcții și tendințe ale generației '80, sincronizarea pe principiul estetic a literaturii autohtone cu formele cele mai active ale literaturii române, dar și cu literaturile din spațiul european, reevaluarea poziției față de tradiție, asumarea plenară a spiritului critic ș.a. Prin urmare, monografiile, studiile, eseurile și multiplele texte de întâmpinare (prefețe, postfețe, recenzii), semnate de criticii Andrei Țurcanu, Vitalie Ciobanu, Eugen Lungu, Emilian Galaicu-Păun,

Nicolae Leahu, Lucia Țurcanu sunt decisive în înlăturarea criticii proletcultiste (în anii perestroikăi) și diminuarea forței de impact a celei etico-estetice (perioada postcomunistă). Voința de ruptură a criticilor generației '80 derivă din nevoia de a fi acceptată ideea că discursul scriitorilor și criticilor din Basarabia se racordează la mișcarea ideilor din spațiile românesc și occidental și dovedește că aceștia scriu nu doar cu și pentru sine, în interiorul granițelor geografice, ci scriu cu lumea”.

Un premiu aparte, „Iulia Hasdeu”, a fost acordat în acest an Augustinei Reniță-Mirjol pentru cartea *Picătura de artă* (Chișinău: Editura Arc).

Într-o serie de eseuri scurte, autoarea reușește să aducă arta vizuală mai aproape de public, evitând jargonul academic, fără a abdica de la rigoare și profunzime. Criticul Eugen Lungu a evidențiat grația cu care autoarea evită „capcanele” textelor despre artă, punând în valoare un stil cald, limpede și confesiv, potrivit lecturii meditative: „Eseurile Augustinei Reniță-Mirjol m-au luat prin surprindere. La noi, despre artă, se scrie fie încrunțat-teoretic, în termeni profesoralii, fie cu excultări școlărești ce trădează amatorismul. (Știu doar câteva condeie de aici care evită cu grație aceste capcane lipicioase.) Textele tinerei autoare nu pretind însă la cugetări și aprofundări abisale referitoare la temele pe care le frecventează – de aici și titlul lucrării ales cu mult bun-simț: *Picătura de artă*”. Cartea se remarcă și prin diversitatea subiectelor – de la Vermeer la „Fereastra de la Tiraspol” –, ceea ce face din acest volum un punct de acces ideal pentru cititorii tineri spre cultura vizuală.

În acest an, juriul a decis să nu acorde premiul pentru proză. Este o invitație la reflecție pentru editori, autori, dar și pentru instituțiile culturale: cum stimulăm proza tânără? Totodată, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” promite să păstreze această categorie deschisă și în edițiile următoare, mizând pe reveniri consistente.

Stimularea și promovarea creației literare, implicarea comunității de cititori și utilizatori în procesul cultural-artistic din

Republica Moldova reprezintă obiectivele Concursului de Debut în Literatură al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, lansat în anul 2020. În acest sens, se urmărește includerea cărților de debut în circuitul de lectură al bibliotecii, atragerea cititorilor către activitățile dedicate acestui eveniment literar și implicarea activă a scriitorilor tineri în proiectele și manifestările instituției. Procesul literar este integrat ca parte componentă a activității bibliotecii, cu scopul de a încuraja și susține autorii aflați la început de drum și de a consolida legătura dintre creația literară contemporană și publicul cititor.

Prin Gala Premiilor pentru Debut în Literatură, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” nu doar celebrează debutul, ci și construiește o arhivă vie a literaturii în devenire. Într-o lume tot mai fragmentată cultural, acest tip de instituționalizare a debutului devine un act de responsabilitate și de cultivare a viitorului.